

BUTLLETÍ

de l'associació cultural catalana als països nòrdics
"les quatre barres"

any 1980

núm. 7

"LES QUATRE BARRES"
Humlegårdsgatan 17 2tr Ö.g.
114 46 Stockholm

Gir postal : 970916-3
Postgirokonto :
c/o Casanovas, Stockholm

Consell directiu

President : Joaquim Masoliver
Vice-President: Mercè de las Heras
Secretari : Ramon Cavaller
Vice-Secretari: Ramon Bohigas
Caixer : Joan Casanovas
Cap de Serveis: Maria Rosa Faure de Domènech
Vocals : Magí Rovira
Jaume Pomares
Joan Carles Cebrian
Roser Matas
Ignasi Puigdomènech
Joan Burguès
Jaume Vall

oooooooooooooooo

SUMARI

Editorial	3
Notícies	5
Correu	7
Artistes catalans a Escandinàvia: Emili Moliner	11
Mysteriespelet i Elx	15
Låt oss tala	22
Parlem	23
Retalls	24
La Generalitat de Catalunya	25
Ramon Llull och Sverige	33
La Universitat Catalana d'Estiu	37
Del llibre "Mandràgola" de Josep M. Llopart . .	39
Poesia	41

EDITORIAL

La tardor catalana a Estocolm ha tingut aquest any un signe plàstic. Probablement no es tracta d'una casualitat. Entre nosaltres, arran de la revolució industrial, la tradició plàstica té molt de pes. I no cal citar noms com Gaudí, Dalí, Miró o Tàpies, perquè, al seu costat hi ha moltíssims artistes i artesans que han deixat una obra de qualitat, encara que no siguin coneguts.

El passat dia 17 es va cloure a la Galleri Heland -sense dubte una de les més maques a Estocolm- l'exposició d'olis i esmalts de Francesc Taltavull, l'artista que ens va il·lustrar el passat Butlletí. En Taltavull, que resideix a Estocolm des de fa vint anys, està representat en un gran nombre de colleccions públiques d'aquest país, i ha decorat edificis, com l'hospital de Nacka. En la seva obra destaca l'acertada combinació d'una gran habilitat tècnica, amb una sensibilitat molt fina pels colors i la forma.

El dia 6 del mateix mes de setembre, el director de Galleri Latina, Magí Rovira, va inaugurar l'exposició de tres pintors catalans, Lluís Capçada, Robert-Albert i Jordi Aliqué. Els pintors varen ésser presentats pel crític d'art Josep M. Reguant. A molts ens va semblar que les obres exposades -que representaven una concepció artística molt semblant a la d'en Tàpies- eren molt catalanes: presentaven els elements naturals de la nostra terra, fustes o ferros gastats pel pas del temps, el color del mar o del cel mediterranis, coses que tots nosaltres podem fàcilment reconèixer com familiars.

Les Quatre Barres continua lluitant per la cultura catalana. En aquest moment històric tan delicat és necessari l'esforç de tothom. Ànimeu-vos!

NOTÍCIES

El nostre soci Joan Burguès es va casar el dia 20 de juny passat amb Monika Bjärkeblad.

En Francesc Taltavull ha tingut una exposició de pintures, litografies i dibuixos a Galleri Heland, del 6/9 al 17/9.

El Sr. Örjan Ekman ens ha regalat el llibre "Grammaire Catalane" de Pompeu Fabra, la tercera edició.

En data 12/6/80 el Kulturrådet ens ha lliurat 4.000 corones a fi d'ajudar-nos en la publicació del Butlletí.

Per primera vegada un equip de Catalunya va venir a participar a la Marató d'Estocolm. Les Quatre Barres va invitar-los a un vi d'honor.

Les Quatre Barres prepara una sortida al bosc per buscar bolets el dia 4 d'octubre. Ens acompanyaran un o varis experts. S'han enviat circulars donant detalls.

A la Galeria Llatina s'exposen des del dia 6 de setembre obres dels joves artistes catalans Robert-Albert, Jordi Aligué i Lluís Capçada.

El diumenge dia 26 d'octubre en el locals de Les Quatre Barres, el nostre soci Jaume Pomares i Bernad farà una dissertació sobre el Misteri d'Elx acompanyada de diapositives. Vegeu també l'article en aquest Butlletí.

El dia 28 d'agost es va reunir el Consell Directiu de Les Quatre Barres. Es va parlar de l'estat econòmic de la nostra associació i de les activitats d'aquesta tardor. Mercè de las Heras i Magí Rovira van ésser anomenats representants a la Fias i a la Junta Consular. Joan Casanoves és suplent.

Ja han començat els cursos de llengua materna (Hemspråk). De moment hi han tres alumnes.

La Galeria Futura té una exposició -que anuncien en la premsa amb el títol "Tre katalaner" (Tres catalans)- amb obres de Tàpies, Dalí i Pijuan.

Els cursos de català per suecs es fan els dilluns a les 6 de la tarda. Estan organitzats a través d'Studieförbundet.

En el proper número del nostre Butlletí publicarem la llista amb els nous socis.

CORREU

Ens demanen butlletins:

de l'Hemeroteca de la Universitat de Barce
de la Diputació de Barcelona

el Sr. Armand Sanmamed Zanuy, de Santa Coloma de Gramenet

el Sr Guifré Seras Lleonart, de Barcelona

la Sra. Lola Estrada i Serrallonga, de Manresa

la Sra. Joaquina Cabutí i Soms, de Barcelona

el Sr. Ignasi Henrich i Villar, de Barcelona

el Sr. Carles Esquerria Vendrell, de Barcelona

La Sra. Joaquina Cabutí ens envia documentació interessantíssima de l'Orfeó Gracienc, del qual ella n'és cantaire. Gràcies.

El Sr. Joan B. Cendrós, de Barcelona, ens envia els seus dos darrers christmas.

El club Hispània d'Estocolm conviden el nostre president a la inauguració del seu nou local social.

Una postal des de Finlàndia dels participants assiris, espanyols, finlandesos, grecs, italians, iugoslaus i turcs a les reunions de l'Statens Invandrarverk.

Ens arriben noves de les activitats del Casal Català d'Amsterdam i de Winterthur.

de Sveriges Riksradio ens anuncien programes en castellà: "Panorama", de 30 minuts de durada, els dissabtes a les 11,30 en el P2 i els dimarts a les 16.00. Han començat el 23/8.

De l'Ambaixada d'Espanya, Orden Circular núm. 424 sobre pensions a mutilats ex-combatents en zona republicana.

De l'Ajuntament de Perpinyà, cartell i bases de la convocatòria per a l'any 1981 del premi literari Vila de Perpinyà.

Del partit comunista d'Espanya a Estocolm ens envien la proposició per una llei d'emigració - jornades sobre migracions treballadores - Madrid 26-27/1/80.

De l'Omnium Cultural, de Barcelona, una circular cridant l'atenció sobre alguns esdeveniments que estan posant obstacles a la normalització lingüística del català.

De Delfí Colomé i Pujol, conseller de l'Ambaixada d'Espanya a Oslo, interessant-se per la nostra associació.

De Ramon Soler i Pasquét, d'Arenys de Mar, qui ens demana si el podem ajudar a trobar un diccionari lapó. Estem esbrinant el que hi ha a Suècia, i li donarem notícies dels resultats.

De Sebastià del Moral, de Martorell, que fent referència a un article nostre sobre l'immigració a Suècia, ens parla de les manipulacions polítiques a que es presta, en contra de Catalunya, l'existència d'immigració no assimilada.

REVISTES

Convergència Democràtica, núm. 2, 3, 4

Xipreret, de l'Ateneu de Cultura popular de l'Hospitalet, núm. 5, 7 i 8.

Llaç de la vila d'Argentona, núm. 47

Butlletí d'Omnium Cultural de Barcelona, núm. 32

Mai no morirem, d'Angulema, núm. 96.

Nacs, de la North American Catalan Society, de Boston, núm. 6.

Informació, de Ginebra núm. 32

Butlletí del Casal de Tolosa de Llenguadoc, núm. 128 i 129.

Contacte Especial, suplement del butlletí de l'IPECC per a l'àrea lingüística alemanya, núm. 1

Unes poques dades sobre la meua vida:

Vaig néixer a Barcelona el 14 de juny de 1930.

A onze anys el meu pare em va fer una caixa de pintures, i em va ensenyar algunes coses.

Vaig anar a l'escola del treball i a l'acadèmia de dibuix del Sr. Alemany. A Llotja vaig conèixer una colla de pintors amb els quals manteníem unes polèmiques de concepció artística que van ser vitals per la meua pintura.

Amb això entravem als anys 1949-50 i Catalunya es feia famosa per la seva concepció de l'art abstracte expressionista (informalisme) del qual jo em vaig fer adepte. Passant primer per expressionisme-figuratiu, fauvisme i abstracte-expressionista, per arribar a l'informalisme.

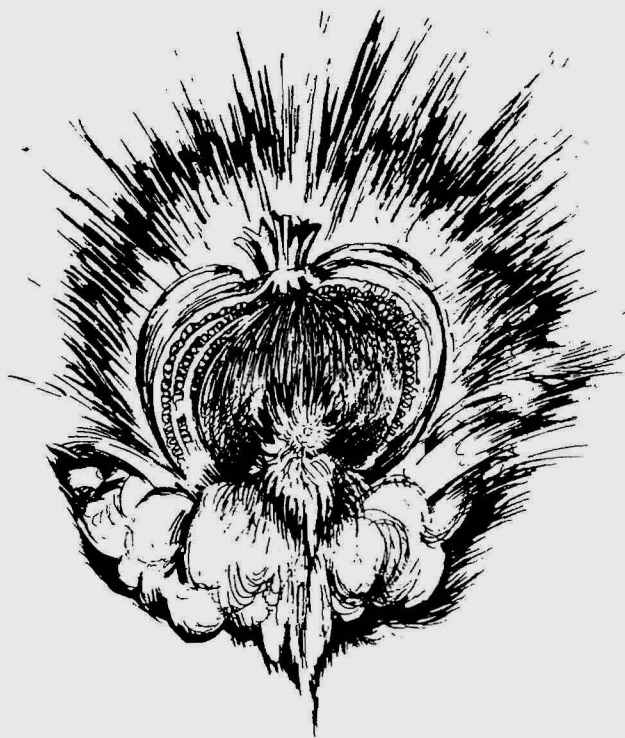
Vaig fer uns viatges a París els anys 1956-57 i a l'any 1958 vaig arribar a Suècia per primera vegada.

A París vaig pintar a la manera catalana i, arribat a Suècia, també igual els primers anys. Però, últimament, poc a poc, vaig deixar el blanc i negre espanyol (vull dir el gran contrast entre sol i ombra d'Espanya) i la monocromia.

Ara treballo més amb color pur. Això es degut a la influència dels molts anys a l'estranger.

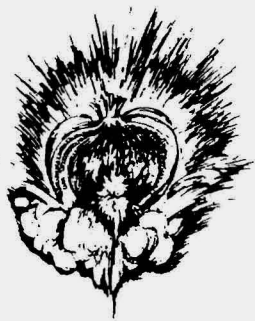
Actualment estic treballant a la televisió sueca fent pintura escenogràfica per I. Bergman i altres.

Finalment puc dir que, per a mi, la cosa més important en pintura és el drama.

Però el veritable drama és el que hi ha darrera per arribar a fer qualsevol obra artística.

Qualsevol obra artística suposa al capdavall un drama i una lluita a fi d'assolir un resultat.

EXPOSICIONS

- Exposicions col·lectives. Barcelona 1948-49-51.
  - Cercle Maillol, Liceu Francès. Barcelona 1950.
  - Premi S. Jordi, Palau Virreina. Barcelona 1954.
  - Real Cercle Artístic. Museu Art Modern. Barcelona 1957
-

Vällingby 1958

Sturegalleriet, Estocolm 1959

Gallerie Hybler, Copenhague 1960-1961

Nutida Konst, Uppsala 1961

Galleri Observatorium, Estocolm 1961

Galleri Estetica, Estocolm 1964

Galleri 54, Gotemburg 1965

Galleri Latina, Estocolm 1964-65-66

Tre små rum, Estocolm 1968

Museu de Sigtuna, 1969

Valsta skola, Märsta 1969-70

Galleri Latina, Estocolm 1972

Liljevalchs, Estocolm 1974 (estrangers a Suècia)

Oficina de Turismo, Estocolm 1975

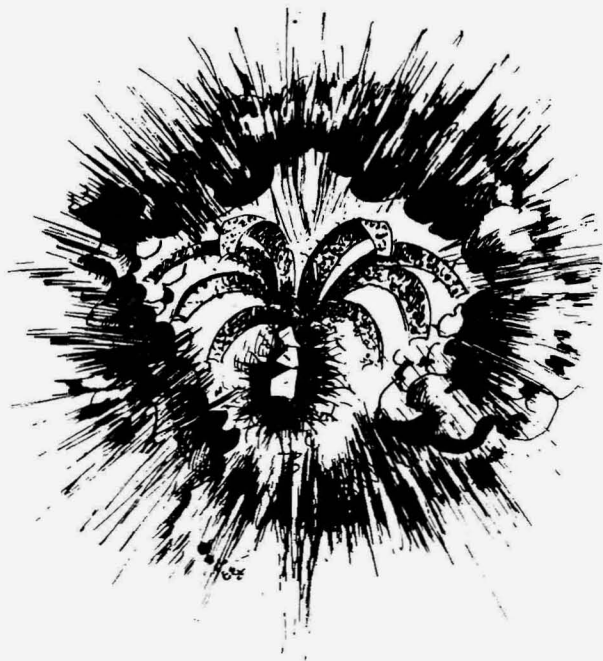
Museu de Sigtuna, 1976

Valsta, Märsta 1976

Museu d'Art Modern, Tampere, Finlàndia 1977

Museu de Sigtuna 1977

Valsta, Märsta 1978

MYSTERIESPELET I ELX

Inte långt från Alacant, på den spanska ostkusten, ligger den lilla staden Elx (Elche på spanska). Dessa trakter har varit befolkade ända sedan tidigaste stenåldern. Så småningom anlades här en iberisk-kartagisk by, bebodd också av fenicier o greker. Byn kom att utvecklas till oberoende romersk koloni stad för att sedan bli katolskt biskopssäte under västgoterna. År 714 intogs staden av araberna. Den ansågs dock så gammalmodig att man flyttade staden ett par kilometer norrut genom att där anlägga en ny stad med samma namn. Staden återerövrades av de kristna år 1242, men morerna bodde kvar här, tills staden slutligen stormades på förmiddagen den 2 oktober 1609, varvid araberna tvångsinskeppades för att slutligen lämnas åt sitt öde vid den algeriska kusten.

Elx är i våra dagar en modern industri- och jordbruksstad med drygt 100.000 invånare. Det är en säregen stad. Där stupade en gång under antiken den berömde kartagiske fältherren Amilkar. Där påträffades vidare under förra århundradet en enastående iberisk skulptur, kallad "La Dama d'Elx". Staden har också en speciell orientalisk prägel, emedan den bebotts av araber under nästan exakt ett tusen år. Den är helt omgiven av tätplanterade dadelpalmer, som bildar Europas största sammanhängande palmskog med cirka 600.000 träd.

Men även om allt detta kan vara mer än nog för att ge staden en förträffligt renommé, har Elx ännu en egenhet, som enligt min mening skiljer staden från alla andra städer: MYSTERIESPELET, ett religiöst lyriskt drama från 1200-talet. Detta mysteriespel, som äger rum i en katolsk kyrka (både före och efter kyrkomötet i Trento har det varit strängt förbjudet att uppföra sådana spel i katolska kyrkor) kan uppföras i Elx i kraft av ett särskilt privilegium från år 1632, som utfärdades av påven Urban VIII.

Spelen uppförs av statister från Elx, och förklaringen till att mysteriespelet har lyckats överleva så länge är den djupt religiösa övertygelsen och den utvecklade konstnärsandan hos Elxs befolkning, jämte det faktum att föreställningarna ges utan någon som helst inblandning av ekonomiska eller offentliga intressen.

Föreställningarna äger rum den 14 och 15 augusti varje år, och dramat framförs uteslutande genom sång med enkelt ackompanjemang av gitarr och harpa samt med text helt på valencianska, som är en dialekt av det katalanska språket.

Ser man på aktörernas yrken, inser man mysteriespelets folkliga anknytning. De medverkande är nämligen i det civila målare, murare, skofabrikörer, snickare, arbetsledare, låssmeder, kontorister, tryckare, revisorer, tjänstemän, vaktmästare, svarvare, verkstadsarbetare, etc.

Ämnet kretsar kring jungfru Marias himmelsfärd - en katolskt dogm som innebär att kristi moder aldrig dog utan uppsteg till himlen med både själ och kropp. Maria spelas som levande av ett barn, eftersom det varit förbjudit för kvinnor att uppträda i kyrkor, och som själslig väsen av Elxs egen madonna "L'Assumpció".

Det existerar ingen "distans" i teknisk mening mellan åskådare och aktörer. Det enda tekniska hjälpmedel som förekommer är "korridoren" och scenen "cadafal", som är uppförd på kyrkans golv, samt ett genom kupolens fackverk framsprunget "moln" av granatäpplen, "aracaelis" och "treenighet", en spektakulär tillsats från barocken med änglar och övrig rekvisita.

Man får icke glömma att kyrkospelet ursprungligen härrör från 1200-talet och att scenografin, tillsammans med

kyrkan, som rymmer 1300 personer, är ett arv från barocken. Musiken har inslag av kända spanska tonsättare som Antoni de Ribera, Joan Ginès Pérez och Lluís Vic vilken den sistnämnde är känd för att ha införd ändringar i polyfonin under 1600-talet.

Den andra spanska republiken gav kyrkospelet rang av "Monumento Nacional" genom dekret av den 15 september 1933.

Det äldsta bevarade librettot är daterat 1709, vilket i sin tur är en kopia av ett äldre exemplar från 1639. De äldsta kungliga privilegierna, varigenom föreställningarna av kyrkospelet i Elx auktoriserades, daterar sig emellertid tillbaka ända till år 1266, vilket bevisat hur gammal denna "Festa" eller "Misteri d'Elx" i själva verket är.

Texten är inte särskilt omfattande. Föreställningen är uppdelat på två akter. Den första med 139 verser och den andra med 119.

I första akten, "Vespre" träder ett barn föreställande jungfru Maria in i templet. Hon åtföljs av en talrik skara, som faller på knä framför heliga platser som Getsemani, Golgata och Jesu grav, sjunger svärmodiga sånger och skrider fram mot en rikt skrudad brudsäng som står uppställd på scenen, "cadafal". Här stämmer Maria upp en sång som formar sig till en bön att få dö för att återförenas med sonen, Jesus.

På himlen uppenbarar sig då en ängel. Han bär en vit palmkvist och förebådar Marias död och skänker henne palmen, som hon skall ta med sig till graven. Men hon ber också att före sin död få skåda apostlarna. Ängeln ger henne sin löfte härom och återvänder till himlen i ett moln av granatäpplen.

Genom ett under samlas apostlarna för att hälsa Maria och knäfaller framför henne, som därvid faller i trance.

I detta ögonblick utbytes barnet mot Elxs äkta madonnaskulptur "L'Assumpta", som blir liggande över sängen föreställande död.

Så öppnar sig åter himlen uppe i kupolen, och samtidigt nedstiger "aracaeli", en änglakör som sjunger mycket vackra sånger, med uppgift att hämta Marias själ - symboliserad av en liten staty - och återvänder till himlen. Därmed avslutas kyrkospelets första akt den 14 augusti varje år.

I den andra akten skriker apostlarna, ledda av Petrus, in i templet och går upp på scenen, "cadafal", för att dyrka Maria, som fortfarande vilar i sängen.

Sedan apostlarna bjudit de barn som utgör Marias följe att följa efter den för att begrava Maria, uppenbarar sig en grupp gestikulerande och skrånande judar, som försöker bortröva Marias kropp för att förhindra att man senare skall göra gällande att Maria återuppstod.

Ett slagsmål uppstår, tills plötsligt alla mirakulöst blir som förstelnade och ångerfulla låter omvandla sig och blir döpta av Petrus, varefter alla tillsammans sjunger en hymn och fullbordar Marias begravning.

I detta ögonblick öppnar sig åter himlen, och ännu en gång sänker sig "aracaeli" ned med Marias själ, stiger in griften och tar upp skulpturen av Elxs madonna "L'Assumpta", som åter fått liv och sakta under sång återvänder till himlen.

Nu följer en dramatisk scen, med den helige Thomas, som infinner sig för sent för att hinna vara med på Marias begravning.

"Aracaeli" fortsätter uppstigningen till himlen, medan den heliga treenigheten kröner Maria som himlens och jordens drottning, vilket avslutar misteriespelet den 15 augusti, som är helgdag i Spanien.

Orgeln spelar, guldregn faller från himlen, folkmassan ropar och gråter och fyrverkerier tänds.

Den store katalanske filosofen och tänkaren Eugeni d'Ors har yttrat sig om misteriespelet i Elx på följande sätt:

"I Delfi har jag vid ett tillfälle varit närvarande vid några uppföranden av Aiskylos tragedier: Den fjättrade Prometheus storvulet ropande ut sin seger och sin smärta på en amfiteater av berg från vars topp en autentisk örn sänkte sig till dess den med sina vingar vidrörde hjältens bröst och från vars fond ett autentisk dån tycktes svara på hans hädelser. Jag har också sett "Kung Oidipus" av Max Reinhardt och den gotiska "Ifigenia i Aulide", uppförd i markisen Alfarras lyxiga labyrinträdgård i Barcelona. I Weimar, i samma sal där den republikanska konstitutionen proklamerades, blev jag genom uppförandet av hela Faustdramat uppehållen två dagar längre än beräknad; två dagar av nära nog övernaturlig hänförelse, med förtätade ögonblick som de båda Valborgsmässaöftarna med deras oanständiga kör av katthonors jamanden. Jag har också närvarit i borgen Leopoldskron, tillsammans med andra av den dåvarande egen Reinhardt speciellt inbjudna gäster, för att se den fulländade generalrepetitionen av "Den inbillade sjuke" i trogen Ludvig XIV stil, med samtida musikinstrument och upplevd komedin i de härskande Salzburgbiskoparnas tronsal, intill den öppna spisen, där stockvedsbrasan flammade. I själva Salzburg närvarade jag vid uppförandet av "Jedermann" och i Paris vid uppförandet av de första ryska balleterna, före Diaghilevepoken, och i Venedig, Campo Trovaso, föreställningen av "Köpmannen i Venedig", en natt i juni

då luften svalkades av de i kanalen framglidande för-
 gyllda gondolerna med Porcias friare, som överbring-
 ade utsökta gåvor. Och jag har upplevt Wagners Nibel-
 ungenring; Sara Bernardts gyllere röst; Hamlets monolog
 i Ermette Zacconis version; Mefistos falsettarria fram-
 förd av Max Pellenberg; Rossinis arior framförda av
 Conchita Supervía; Sada Yakos autentiska klagan när
 hennes älskare begår harakiri; Ryska Kapellet och den
 flamländska "Barabbas" ... Men under hela mitt liv
 som åskådare och teaterbesökare har jag aldrig känt
 en så djup hänförelse som den jag upplevde den 14 och
 15 augusti 1934, då jag bevistade Mysteriespelet i
 Santa Maria templet i Elx".

Jaume Pomares i Bernad

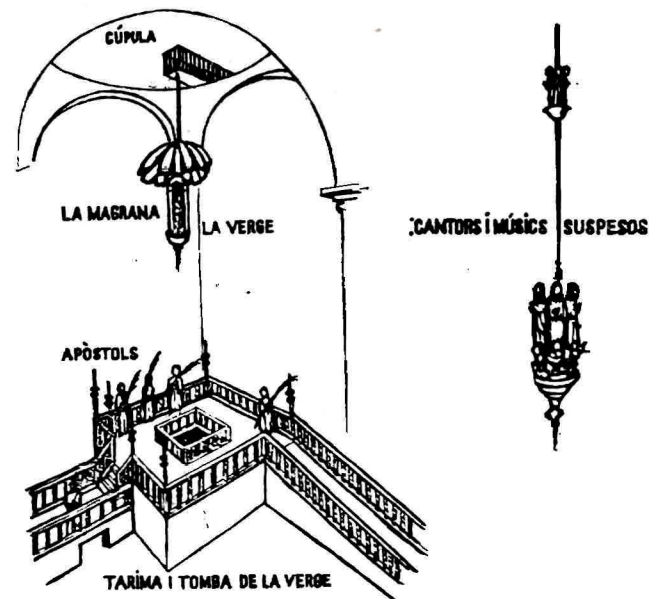
Bibliografi och musik

- Pomares Perlasiá, José - "La Festa o Misterio de Elche".
 Ed. núm. del 1 al 1000. Tallers Gràfics Marsà,
 Barcelona 1957.
- Ramos Folqués, Alejandro - "Anales del Misterio de
 Elche". Ed. Excm. Ajuntament d'Elx, I.S.B.N 84-500-
 1080-2, D.L. A-408-1974.
- Llobregat, Enrique A. - "La Festa d'Elx", Institut
 d'Estudis Alacantins, I.S.B.N. 84-00-042-X, A. 21-
 1976.
- LP mono Hispavox H 10-93-94
- LP estereo Hispavox HHS 12/13
- Estereo-cassette Hispavox CH 1042/1043

Film: färgfilm med ljud

- Barzosa, José Maria - "El Misterio de Elche", ca. 90
 minuter. Radio & Télévision Française, Paris 1970.

- Lawaetz & Michael Dodds - "Misteri", ca. 105 minuter,
 Elche, London, New York, 1978.

ESCENARI VERTICAL:
 ELEMENTS ESCENOGRÀFICS DEL MISTERI D'ELX

L A T O S S T A L A

Från det mörkgrå
till det skimrande gula.
Från ett produktivt land
begjuten av förorenade vattniga armar
till den grönskande bergiga Pyreneiska muren.
Till våra små öar livnärda av industrin
omringade av frostigt kallt blänkande silver,
där allt levande är i ständig kamp med naturen.
Från den progressiva socialismen,
där skatterna är okränkbara
till demokratin med dagsansiktet
en spegelbild från det förflutna;
förvirrad och dekadent redan i sina första steg.
Från Strindberg till Casals.
Från minus tjugo till plus tjugo.
Från den sociologiska hyper-realismen
till det abstrakta, terapeutiska, analytiska Medelhavet.
Från ett folk som självdör sakteligen
till ett som motvilligt krossas sakteligen.
Inget skiljer oss mer från rymd och tid
än formen att tolka lyckodrommar, vidunderliga önskningsar
i den trista och påträngande asfalten.
För mycket framåtskridande för ett så kort liv.
För mycken tystnad framför så många röster...
Afrika...
Bolivia, Chile, Argentina, Uruquay...
Korea, Thailand...
Andalusien, Galicien, Baskien, Katalonien...
Folk som lever i dödsqual, om de inte redan har dött,
och allt i frihetens namn.
Om vi kunde glömma bort våra "beskyddare"
låta friheten slå sönder dogmerna
fortsätter vi dock utan framtid
men vi skulle kunna leva med hoppet i det utopiska.

J.M. Reguant

Tolkning av Vibeke Qvarsebo

P A R L E M

Del gris fosc al groc brillant.
De la productiva terra regada per contaminants
braços d'aigua,
fins a la verdosa majestat rocosa fronterera
muralla pirinenca.
De les illes industrialitzades
voltades de blanc platejat,
fins allà on els elgs perduren
i els lapons resisteixen.
Del socialisme progressista dels impostos sacro-sants
a la democràcia amb rostre del passat, confusa i decadent.
D'Strindberg a Casals
del més vint al menys vint
del hiper-realisme sociològic
a l'abstracte terapèutic-analític i mediterrani.
De la mort lenta d'un poble
a un altre que ho fa per esclafament.
Res ens separa més enllà de l'espai i el temps
que la forma d'interpretar els somnis,
desitjos fantasiosos, davant l'asfalt agri i invaïdor.
Massa progrés per tan curta vida.
Massa silenci per tantes veus...
Africa, Bolívia, Xile, Argentina, Uruguai...
...Corea, Tailàndia...
Andalusia, Galícia, Euskadi o Catalunya.
Pobles que agonitzen, si ja no han mort, en nom de la Pau
Si les esglésies ens oblidessin i la llibertat trenqués els dogmes
seguiríem sense futur,
però podríem viure amb l'esperança en allò utòpic.

*Josep M. Reguant
i Gili.*

Josep M. Reguant i Gili

Atletisme

Notable actuació catalana en la Marató d'Estocolm

Estocolm. (Servei especial.) - La jornada de la Marató d'Estocolm s'ha convertit ja en una de les festes més populars de la capital escandinava, tant pels atletes que hi participen com pels cent vint-i-cinc mil espectadors que la segueixen. Aquests dies d'agost el temps és magnífic, el sol ja no escalfa gaire i es respira un aire pur impossible de trobar en cap ciutat europea. Per primera vegada hi ha participat un equip mixt de la nostra terra, sota la protecció de la comissió de la Marató de Catalunya, entitat privada que ha hagut de fer un gran esforç per tal d'afrontar els problemes econòmics que aquesta empresa representa. Tots els catalans van fer un bon paper: Francesc Fernando es classificà en el lloc onzè (2.27.34); Domènec Català, en el 23 (2.33.19); Manuel Fernandez, en seixantadose (2.39.50), i Josep Pro, en el vuitanta-setè (2.42.55), entre els cinc mil participants de tot el món.

També les participants catalanes hi tingueren un lloc destacat, i es classificaren així: Joaquina Casas en el lloc catorze (3.14.43); Matilde Gómez, en el trenta-unè (3.32.07), i Josepa Pons, en el cent vint-i-dose (4.58.00).

Els atletes van manifestar que el circuit es bastant dur i que, per tant, els resultats obtinguts són notoris. El guanyador de la cursa va ser l'atleta

americà i pastor protestant Geoffrey Wells (2.15.49), que immediatament després de l'arribada va donar gràcies a Déu per haver pogut acabar feliçment la prova. Els corredors catalans quedaren impressionats de la meravellosa organització, i van manifestar que l'arribada a l'estadi d'Estocolm és tan emocionant que serà difícil d'oblidar. Els emigrants catalans els aplaudiren i els saludaren amb les banderes catalanes durant la prova. Cal dir que l'Associació Cultural Catalana Les Quatre Barres va invitar els participants a un vi d'honor. L'encarregat del grup, Raimon Vancells, va prometre tornar l'any vinent, aquesta vegada, es d'esperar, sota la protecció oficial de la Generalitat de Catalunya. Que així sigui.

Magi Rovira

Dijous, 28 d'agost 1980 - Pàgina 15

Després de 40 anys de dictadura i amb la recuperació de la democràcia a Espanya, el Principat de Catalunya va obtenir l'any 1978 un Estatut provisional. Ara ens trobem que, des de fa ja un any, tenim, amb caràcter definitiu, Estatut, Generalitat i President. Però, sabem ben bé què és i què ha sigut la Generalitat de Catalunya? Jo he de confessar que, llevat que la Generalitat representava el Parlament de Catalunya, no en sabia res més. He mirat d'informar-me i, encara que els meus coneixements són encara poc amplis, voldria fer-vos-els participar a vosaltres, lectors del nostre Butlletí, i d'aquesta manera potser estimular-vos a llegir sobre la Generalitat dins la Història de Catalunya. Més endavant us ho faré del seu restabliment al Principat i de les funcions que té actualment.

Orígens

La Generalitat de Catalunya té el seu origen en les Corts Catalanes, les quals ja en època de Jaume I el Conqueridor (1213-1276) es reunien, convocades pel rei, com a representatives de tots els ciutadans. Els antecedents de les Corts Catalanes cal situar-los en la Cort comtal i en aquelles assemblees que des del 1200 s'aplegaven per deliberar i pactar la interrupció de les guerres. Fou sota el regnat de Pere II el Gran (1276-1285) que les Corts Catalanes prengueren forma constitucional. En les Corts reunides a Catalunya l'any 1283 el rei s'obligava a celebrar "General Cort" una vegada l'any dins del territori de Catalunya. Les Corts Catalanes exercien funcions de consell i també legislatives a través dels tres braços que les componien: l'eclésiàstic (clerecia), el militar (noblesa) i el popular o cambra reial (viles i ciutats sotmeses al govern del rei). El conjunt de tots els representants catalans a les corts era anomenat "lo General de Cathalunya" o Generalitat.

Durant el regnat de Pere III el Cerimoniós (1336-1387) Castella va envair Aragó i València, donat lloc a enfrontaments bèlics que ocasionaren grans despeses a la corona catalano-aragonesa. Amb aquest motiu les Corts Catalanes reunides a Cervera l'any 1339 instauraren un organisme permanent, destinat a la recaptació d'impostos: La Diputació del General. Aquest organisme delegat de les Corts Catalanes prendrà el nom de Generalitat i esdevindrà també la representació efectiva de les Corts en els intervals entre les seves reunions.

La dinastia dels Trastamares

Des de les Corts de Barcelona de 1364-1365, la seu de la Generalitat quedà fixada a la capital del Principat. Un fet decisiu en la progressiva assumptió de poders per part de la Generalitat fou l'extinció de la dinastia catalana l'any 1410, amb la mort de Martí l'Humà. Amb el compromís de Casp (1412) es sentencià que la corona catalano-aragonesa passava a mans de la dinastia castellana dels Trastamares, en la persona de Ferran I d'Antequera. Durant la reunió de les Corts a Barcelona l'any 1412-1413 el rei va haver d'escoltar els primers capítols de greuges, l'exigència de respectar les Constitucions de Catalunya i de reconèixer les atribucions de la Generalitat.

La Generalitat es convertí, així, en la més alta representació dels interessos de Catalunya i en la defensora aferrissada de les seves Constitucions i franquícies àdhuc davant dels reis de la nova dinastia i davant de la Inquisició.

Els Reis Catòlics

Sota el regnat dels Reis Catòlics, que acumularen les corones de Castella i Catalunya-Aragó, s'aferma, desgraciadament pels catalans, el domini de Castella.

Ferran II el Catòlic (1479-1516) introduí a Catalunya institucions castelles (Tribunal de la Inquisició), homes de govern castellsans i àdhuc tropes castellesanes.

Amb la successió de Ferran II el Catòlic pel seu nét Carles I (1516-1556), el primer monarca de la casa d'Habsburg o d'Àustria, s'accentuà la dependència i l'aïllament de Catalunya respecte a Castella.

Amb la introducció de la dinastia dels Àustria, la reialesa s'havia anat distanciant encara més dels interessos de la població de Catalunya-Aragó. Aquest allunyament s'expressava en la implantació de la figura del Virrei de Catalunya com a enviat i representant del monarca. Aquesta delegació de poders plantejava friccions amb la Generalitat. La mateixa qüestió financiera creà tensions amb la Corona durant el regnat de Felip III (1598-1621) a causa de les contribucions que es feien pagar a Catalunya en profit dels interessos de la Corona i que havien de ser recaptats precisament per la Generalitat. De mica en mica això va augmentar els recels de Catalunya i adobà els enfrontaments, que sota Felip IV (1621-1665) es convertiren en guerra oberta.

El Corpus de Sang

Durant el regnat de Felip IV les institucions de Catalunya es van trobar vertaderament amenaçades. La minoria d'edat del rei féu del comte d'Olivares l'inspirador d'una política centralitzadora a tot preu. En la guerra dels trenta anys, Espanya es va aliar amb Àustria contra França. En aquesta ocasió les exigències del rei i del comte d'Olivares van augmentar, reclamant dels catalans que col·laboressin amb diners i homes en una guerra que en res no afectava a Catalunya. La Generalitat es va veure sotmesa a tota mena de pressions en la persona del seu president Pau Claris, i el repre-

sentant del braç militar, Francesc de Tamarit, que fou empresonat.

Amb l'excusa de la defensa del Rosselló el rei envià tropes reials a Catalunya. Aquestes, llençades als pitjors excessos de llibertinatge i espoliació en terra catalana, provocaren primer l'indignació de la població, després l'alçament. El 7 de juny de 1640, festa del Corpus, es produïa l'entrada dels segadors a Barcelona contra els reialistes. És el Corpus de Sang, que provocarà la invasió preparada ja pel comte-duc d'Olivares.

La Generalitat, presidida per Pau Claris, crida a la resistència i sollicita ajuda al rei de França, Lluís XIII, davant la invasió del rei d'Espanya. El rei, per boca de Richelieu, promet una ajuda que serà però insuficient i ofereix la creació d'una República Catalana que serà efímera.

El 26 de gener de 1641 es lliura la batalla de Montjuïc contra l'exèrcit de Felip IV, el qual és derrotat i es veu forçat a retirar-se. Un mes més tard moria el president Pau Claris, qualificat pel Dietari de la Generalitat com "gran restaurador de la nostra pàtria i mare Catalunya, defensor i llibertador de la pàtria.

El comte d'Olivares, el gran amenaçador de les Constitucions i Privilegis de Catalunya es destituït i la presència de la fam i de la pesta, més la promesa de Felip IV de respectar les institucions catalanes, van posar fi a la guerra (1652). Però això no va ser cap garantia per la sobirania de Catalunya. Quan l'any 1658 França i Espanya signen la pau dels Pirineus, Felip IV cedeix arbitràriament a França part del territori català, Rosselló, Capcir, el Conflent i part de la Cerdanya.

La Guerra de Successió

Catalunya entrà, doncs, al segle XVIII amb el territori disminuït, però amb les seves institucions íntegres. Aquest segle serà la seva desfeta.

El successor de Felip IV, Carles II (1665-1700), fou el darrer rei de la dinastia dels Austries. Una signatura de Carles II, arrencada subrepticiament a darrera hora, otorgà el tran a Felip d'Anjou, nét de Lluís XIV de França. Però el pretendent austríac, l'arxiduc Carles, amb l'ajuda d'Anglaterra i Holanda, i més tard de Portugal i Savoia formaren la gran aliança contra els reis de França i Espanya. Era la Guerra de Successió.

Tot just iniciat el regnat de Felip V l'any 1701, es fan patents l'absolutisme i el centralisme que el nou rei havia après de la Corona francesa, en repetides infraccions de les constitucions catalanes, i el virrei Fernàndez de Velasco, persegueix i exilia a ciutadans catalans, contribuint aixís també decisivament a perdre Catalunya per a Felip V.

Aquests fets i altres dins de la política europea que aquí seria massa llarg de contar, feren esclatar l'alçament a Catalunya a mitjans del 1705. Representants de Catalunya firmaven a Gènova un pacte d'aliança amb Anglaterra contra Felip V a canvi que la Corona anglesa garantís les llibertats i institucions catalanes. Catalunya però no feia una guerra de dinastia. Catalunya s'alçava una vegada més en defensa de les seves llibertats.

A finals de 1705 l'arxiduc Carles d'Austria entrava triomfalment a Barcelona com a rei Carles III. Tot seguit es reunien les Corts Catalanes per ell convocades. Serien les darreres en la història de Catalunya.

El 1708, Lluís XIV, derrotat, demanà la pau. Estava disposat a reconèixer l'arxiduc Carles i abandonar el seu nèt. Felip V. Però les exigències dels aliats trencaren les negociacions i la guerra va seguir.

L'abril de 1711 moria l'emperador d'Àustria Josep I i l'arxiduc Carles heredava la corona. Les potències aliades, davant el perill de la reconstitució de l'imperi de Carles V, decidiren negociar la pau amb Lluís XIV. Les negociacions a Utrecht es clourien amb el Tractat de 1713.

Catalunya era abandonada a la seva sort malgrat les promeses del nou emperador austriac i de la Corona anglesa.

L'Onze de Setembre

Catalunya, reduïda a les dues places fortificades de Barcelona i Cardona, havia d'optar per rendir-se o continuar la lluita en defensa pròpia. A mitjans de 1713 van ser convocats els Braços Generals -les Corts sense el rei- per prendre una decisió. Els Braços militar i eclesiàstic i els diputats de la Generalitat, davant la desproporció entre les forces catalanes i les de Felip V, estaven per l'acceptació del rei Borbó. Però el Braç popular va decidir la votació a favor de la resistència. Davant d'aquesta decisió, la Generalitat una vegada més, feu una crida a la defensa de la pàtria.

El març de 1713 s'inicià el setge de Barcelona pel duc de Berwick, imposat a Felip V pel seu avi Lluís XIV. Villarroel és posat al front de les tropes catalanes i arenga al poble "a combatre en defensa de tota la nació espanyola". Catalunya veia en Felip V la instauració definitiva de l'absolutisme i el centralisme a tots els territoris sotmesos.

Divuit mesos de setge i de lluites aferrissades obligaren a capitular. Rafael Casanova, Conseller en Cap del Consistori, i el general Antoni de Villarroel, comandant suprem de les forces militars, van voler estalviar una desfeta total de la ciutat i dels seus defensors i es rendiren. És l'onze de setembre de 1714. Quatre dies més tard, el duc de Berwick signà el nomenament de la "Real Junta Superior de Justicia y Gobierno" que substituïa l'autoritat de la Generalitat i del Consell de Cent. El Principat de Catalunya quedà sotmès a la Junta anomenada. València i Aragó ja havien caigut en mans de la corona castellana. Mallorca i Eivissa es reteren l'any següent. Pel Tractat d'Utrecht (1713) Menorca havia estat cedida a Anglaterra.

Abolits la Generalitat i el Consell de Cent, desarmades i extinguides les forces militars catalanes, exiliats, empresonats o condemnats a mort els capdavanters de la resistència, derrocats els seus castells, tancada la Casa de Moneda, suprimida la Universitat de Barcelona i els Estudis Generals del Principat, prohibit l'ús oficial del català (que malgrat tot es mantingué) Catalunya deixava d'ésser un Estat autònom.

Mercè de las Heras

Gravat d'una edició llatina de 1498 de l'Arbre de la Ciència, de Ramon Llull

RAMON LLULL OCH SVERIGE

Vem är den katalan som inte känner till Ramon Llull! Filosof, teolog, mystiker, poet och missionär. Ett av medeltidens stora namn. "Son influence philosophique fut énorme dans toute l'Europe", skriver en fransk encyklopedi. Han skrev på latin, katalanska och arabiska. Hans prosaverk på katalanska "Blanquerna" är en av de första romanerna som skrivits på ett romanskt språk.

Men - vem är den svensk som känner till Ramon Llull?! För en tid sedan hände mig följande. Under samtal med en katalansk vän nämnde denne Lulls namn. Jag fick avslöja min obildning. Vem var Llull? Den katalanska reaktionen uteblev inte. "Du som har varit i Katalonien, du som har katalanska vänner och som tycker om litteratur - du vet inte vem Llull är! Det är som att ha besökt Italien och inte veta vem Dante är!" Men så är det. Llull tycks inte ha nått våra breddgrader. Men finns det inte några spår efter Llull i vår kultur? Jag började leta. Och se vad jag fann!

Per Hallström och Gaspar Núñez

Våra två stora uppslagsverk, Nordisk familjebok och Svensk Upplagsbok, nämner Llull. Artiklarna är visserligen kortfattade men välinformerade. Artikelförfattaren i Svensk Upplagsbok är Johan Vising, professor i franska vid Uppsala universitet under tidigt 1900-tal. Vising, ger två intressanta litteraturhänvisningar. Dels till en novell av Per Hallström, dels till ett poem eller diktcykel om Llull författat av den kastiljanske diktaren Gaspar Núñez de Arce, översatt till svenska 1903.

Carneola

1985 gav Per Hallström ut novellsamlingen Purpur. En av novellerna, Carneola, har Llull, eller Lullius som han där kallas, till huvudperson. Otroligt! Helt bortglömd

på våra bräddgrader uppträder Llull plötsligt och oväntat som huvudperson i en svensk novell 1895! Jag måste säga att jag blev lycklig över denna upptäckt. Å alla katalaners vägnar.

Men vem är då den katalan som känner Per Hallström? (Jag är inte ute för att hämnas när jag ställer denna fråga!) Hallström tillhörde nittiotalisterna. I svensk litteratur brukar man betona motsatserna mellan åttiotal och nittiotal. Åttiotalet var realismens genombrott medan nittiotalet hade en stark dragning till romantik och mysticism. Nittiotalet var poesins årtionde och man såg ned på "prosans gråa årtionde".

Hallström debuterade 1891 med diktsamlingen Lyrik och fantasier, men det är framför allt som novellist han skapat sina finaste alster.

Hallström livssyn var präglad av Schopenhauers filosofi. Så här sammanfattar Tigerstedt Hallströms författarskap: "Livet är grymt och outhärdligt; det enda som frälsar är skönheten, kärleken - inte den kärlek som är begär men den som är medlidande - och döden. Om dessa ting handlar Per Hallströms författarskap."

I samlingen Purpur flyr författaren in i andra verkligheter. Han förlägger handlingarna till "Gamla testamentets Judaland, renässansens Italien eller ett aristokratiskt kabinet i 1700-talets Frankrike." Och till medeltidens Mallorca, eller Majorka som Hallström skriver, kan vi tillägga.

Kortnovellen Carneola inleds på följande sätt (med gammalstavning):

"Detta är historien om hur Raymund Lullus blef den man, hvars rykte spriddes med förstelmande storhet öfver den kristna verlden, den man, till hvilken resande foro långt ifrån, för att begära råd af honom att bota såren

på sina själar, - och de stodo häpna under hans ögons dödslika lugn, halft bäfvande för hans tankelifs skymtade gåta, halft medlidsamma, föraktligt medlidsamma öfver hans frivilliga armod."

Novellen berättar om Llull före hans omvändelse till ett liv i fattigdom, missionsiver och oförtröttligt forskande. Den beskriver den uppflammande kärleken mellan Llull och Carneola och hur Carneolas sjukdom och smärta omöjliggör kärleken. "Han förstod allt, han hade sett igenom glädjens svek och skönhetens, lifvet hade han velat kyssa, och det hade vikit likt en skugga för hans hand, men stor och oändlig var smärtan." Här inträffar Llulls omvändelse i Hallströms poetiska version. Llull vänder sig till Gud och ägnar sitt liv åt själens sökande.

Schopenhauer

Men hur och varför har Hallström fastnat för Llull? Kanske tilltalades den 29-årige Hallström av Llulls märkliga kontrastriska liv. Det tycks existera en faktisk källa till Hallströms intresse för Llull. Det finns en intressant studie över Hallströms tidiga novellistik författad av Fredrik Böök, litteraturhistoriker och "den borgerliga publikens litterära ledare under 20-talet". I "Svenska studier i litteraturvetenskap" från 1913 behandlar Böök bl.a. novellen Carneola. Böök pekar på Per Hallströms beroende av Schopenhauer och anger ett citat från dennes Welt als Wille und Vorstellung där Schopenhauer använder Raymund Lullus (står så hos Schopenhauer) som exempel på människans omvändelse till insikt om världens väsen. Enligt Böök är Llulls religion, som den beskrivs i Hallströms novell, ett uttryck för Schopenhauers filosofi och indisk mystik. Llulls Gud står det ordlösa Nirvana mycket nära, skriver Böök. (Sid 328 - 331 i citerat arbete).

Det verkar således som om Llull nått Per Hallström via Schopenhauer.

Gaspar Núñez

Det andra spåret av Llull är från 1903. Då kom en bok i vackert tryckt från Fritzes Kongl Hofbokhandel. Boken hette "Raimundo Lulio. Dikt i tre sånger" av Gaspar Núñez de Arce. Översättningen var gjord av dr Göran Björkman. Gaspar Núñez de Arce levde mellan 1834 och 1903. Dikten om Llull skrev han 1875. Núñez var även politiskt verksam och under en tid "gobernador civil" i Barcelona. Han var medlem av spanska akademien från 1874. Dikten om Llull - hela 35 sidor i den svenska versionen - beskriver hur Llull berörs av den gudomliga nåden och inser jordelivets flyktighet. Boken är försedd med ett fem sidor långt förord av översättaren. Llull omnämns som en av den katalanska litteraturens fäder. Björkman beskriver Lulls liv och verk mycket initierat. Introduktionen är visserligen kort men är kanske ändå det längsta som har skrivits om Llull på svenska! Den här boken är säkerligen svår att få tag på. Självt fick jag fram den på Kungliga Biblioteket. Det skulle naturligtvis vara intressant att ha med den i det bibliotek som håller på att växa fram i Quatre barres' klubblokal. Så håll ögonen öppna när ni besöker något antikvariat!

Till sist: jag är lycklig över min nya vän Ramon Llull. Varför inte sprida mer kunskap om honom i Sverige. Bland Lulls över 200 verk finns många som jag skulle vilja stifta bekanskap med, inte minst hans "Libre del gentil e los tres savis", där tre lärda män, en kristen, en muslim, och en jude i den fredliga dialogens namn diskuterar gudstron med en icke-troende.

Två nedslag av Llull i svensk kultur. Men det kanske finns fler! Du som läser dessa rader vet måhända mer. Jag hoppas att denna artikel får en fortsättning!

Örjan Ekman

LA UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

Es poden fer vacances i al mateix temps aprendre català? Sí, és perfectament possible. Sens dubte, la forma més atractiva de fer-ho es matricular-se en un curs de català d'estiu. N'hi ha a Prada (Catalunya-Nord) i a Mallorca. Jo us parlaré d'aquests darrer.

Els cursos de Mallorca els organitza la càtedra Ramon Llull de la Universitat de Barcelona i l'Estudi General Lullia, de Ciutat de Mallorca. Les classes es donen a la Porciúncula, residència i centre docent dels franciscans, a 12 quilòmetres de la capital de l'illa i prop de la platja. Els alumnes i professors s'allotgen a la Porciúncula mateix, que està situada dins d'un marc natural de jardins i d'una gran pineda que fan d'aquesta residència un lloc magnífic per l'ensenyament.

Hi ha dos cursos diferents que es donen simultàniament: un de Llengua i Cultura Catalana, i un de Filologia. El primer, al que jo vaig assistir, s'ha pensat per a un públic molt ampli. Està dividit en les seccions de llengua, història dels Països Catalans, cultura popular, situació sociolingüística i literatura. El programa de matèries dona una certa preferència a les Illes. En conseqüència, és una magnífica ocasió per conèixer millor la situació de Mallorca, que en general els no mallorquins desconeixem molt.

Els cursos són molt densos; hi ha set hores senceres de classe al dia. L'assistència és, però, lliure i l'alumne pot escollir les lliçons que més li interessin. Això té l'avantatge que permet que els alumnes del curs de Llengua i Cultura puguin participar en les classes del curs de Filologia que els hi agradin, encara que de fet estan adreçades a estudiants amb una especialització més gran dins de l'esfera de la llengua.

Alguns dels temes tractats aquest estiu en el curs de Filologia eren d'un caire tan general que atreïen a molts dels alumnes del curs de Llengua i Cultura. Les aules s'omplien en les conferències de Maria Aurèlia Campmany sobre la vida i l'obra de Jacint Verdaguer, o les lectures de poesia de Salvat-Papasseit presentades per Joaquim Moles; les lliçons de literatura popular de Josep Romeu, i de Jaume Vidal Alcover sobre la narrativa catalana contemporània, etc. Acabades les classes, al vespre es feien vetllades culturals i els caps de setmana s'organitzaven excursions a diferents llocs de l'illa.

Com en tot curs d'estiu, el profit que se'n tregui depèn molt d'un mateix. L'ensenyament no és del tipus convencional, amb llibres de text, exàmens, etc. Tampoc és com aquí a Suècia, on el professor distribueix en cada lliçó un munt de xerocòpies sobre les matèries tractades. A Mallorca cal prendre apunts. I és clar, la bellesa de l'illa i el sol de l'estiu són certament una tentació forta per dedicar més temps a "fer vacances" que no a anar a les classes. Però la gran categoria de tots els professors crea per si sol un motiu d'interès per les lliçons. Apart dels noms ja citats, en els cursos hi intervenen personalitats com ara Francesc de B. Moll, que dóna lliçons sobre la llengua de les Balears, i Antoni M. Badia i Margarit, el rector de la Universitat de Barcelona, que fa classes sobre Aspectes de sociolingüística. Els catalano-suecs tenim també l'honor de comptar un dels nostres entre els professors. En Ramon Cavaller, soci actiu de Les Quatre Barres, dóna les classes de català als alumnes estrangers del curs, que endemés, fan servir el llibre que ha fet ell.

Un curs d'estiu dóna, sobretot, un gran impuls per continuar llegint i estudiant la nostra llengua i cultura, cosa que, en general, ens cal a tots.

CHARLIE RIVEL, el cèlebre clown català, no va poder venir a Suècia aquest estiu, com estava planejat, degut a una sobtada malaltia. Com a substitució d'una entrevista que ens havíem proposat fer-li^{*)}, ens permetem reporduir a continuació una prosa poètica del llibre MANDRAGOLA^{**)}, de l'escriptor i crític mallorquí Josep M. Llompart.

LA RELÍQUIA

Tema i variacions en homenatge
a Charlie Rivel

Era la nit dels deu anys. Havia arribat disfressada de tomba amb àngels mutilats i trompetes. Al forç de la branca es balancejava un tricicle. Jo avançava lent, pel jardí, amb les mans plenes d'hores. Escarabats d'or, cuques de llum, feien l'amor sota les teranyines. Papers de diari. Per tal de morir, la meua mare es va treure la dentadura postissa i es va colgar. Quan el capellà la pernoliava, deia que no. Mon pare duia ulleres de pinça. Per tal de morir se les va treure. Un cop mort, ma mare les besava. La llum de mel - Antònia esvanint-se, dibuixant-se, cabellera d'aigua, cosserrineu de boira, pels espadats del Teix -, amb gest afectat, gairebé solemniat, mesell de músiques i de retòriques, entrava a poc a poc en el taüt. Els codonys flai-raven, delirants, en els calaixos, i algú, decantant els visillos del balcó que s'abocava a l'hort senyorívol, veia com un faune orinava fort, amb ràbia, damunt la molssa. Els pianos, descompassats, es van posar a desafinar desesperadament fins que, cop en sec, enmudiren. Començava el vent a descordar rellotges. Em vaig recolzar a la soca de l'antiga olivera, amb corda de penjat i mocadors d'adéu. Fou llavors quan els peixos vermells, enfollidors, del jazz-band, s'acoparen, humils, amb tambor desolat cap als ESTELS DE L'CRSA ESBORRADISSOS, i, pel caminó dels focus, bambalines i

llàgrimes, apaivagant fuets de domador, trapezisistes
amb sabatots i pena, delicadíssim acordió en la nit
- trenta anys de nit com una rosa amarga -, compare-
gué el pallasso.

JOSEP M. LLOMPART

*) Vegeu el núm. 3 del nostre Butlletí.

**) MANDRAGOLA, Edicions 62, Barcelona 1980

POESIA

Valerià Pujol, finalista del Premi Carles Riba 1979, va nèixer a Premià de Dalt l'any 1952, sota el signe de piscis. Llicenciat en Filologia Romànica i actiu col.laborador de totes les tasques cíviques i culturals de la seva comarca (El Maresme). Ha publicat poemes en diverses revistes: Tarot de Quinze, El pont, Alisma...Inclòs a diverses Antologies: Mossèn Amadeu Oller, Gespa Price, Price Congrès, Darreres tendències de la poesia catalana (Ed. Laia). Ha publicat quatre llibres: El crit i la paraula (Ed. Arimany), Tricefal·lia (R. Dalmau Ed.), Doble fons (Col. Cristalls) i Destinatari d'albes (Llibres de Mall). Actualment té dos reculls inèdits: Límito el nord només amb el teu sexe, Espai immediat, i està treballant en un altre.

Ha participat en diversos recitals i ha format part del grup poètico-musical Tricefal·lia. És membre del Jurat dels Premis Arts i Lletres de Premià de Dalt i forma part de l'equip de redacció dels Quaderns literaris de la font del cargol.

RECERCA D'ALBES

Hi ha tantes coses velles
que el record no ens abasta.

El vol discret dels naufrags
a la recerca d'albes
precipita la imatge lentament escolpida:
l'angoixa del passeig
sota els plātans tan pal.lids:
els nūvols condemnats a percaçar el demà
i un ahir congriat de paraules perdudes:
l'ambidextra frenada dels cotxes a deshora:
la solitud del temps a cada portalada.

El temps perdut
vanament escalat amb escales de plata
vanament retallat als àlbums més madurs
vanament arquejat amb l'arquet dels meus dits
ha fet un mutis lent: de contraban.

(Del llibre "Destinatari d'albes",
finalista del Carles Riba 1979)